

Position paper Vereniging Hogescholen:

Het hbo en demografische ontwikkelingen

Hogescholen en de regio

Hogescholen zijn in een belangrijke spil in de regio's waar ze gevestigd zijn. De 36 leden van de Vereniging Hogescholen bieden onderwijs aan meer dan 461.000 studenten, waarvan 80% na afstuderen blijft wonen in diezelfde regio. Er is enorme vraag naar die afgestudeerden: uit nieuwe cijfers van het ROA¹ van de Universiteit Maastricht blijkt dat zo'n 90% van alle voltijdstudenten binnen drie maanden een baan heeft gevonden. Van de afgestudeerden vindt 80% direct een baan op minimaal hbo-niveau.

Van de aanwezigheid van een hogeschool profiteert de hele regio. Werkgevers hebben toegang tot goed opgeleid personeel, of het nu gaat om maatschappelijke organisaties, of om het mkb. Ook is er zo een kennispartner aanwezig waarmee bedrijven kunnen samenwerken als ze onderzoek willen doen en willen innoveren.

Omgekeerd profiteren hogescholen van de contacten met die partners – ze houden nauw contact met de werkvloer, en ontdekken de nieuwste ontwikkelingen op de arbeidsmarkt. Die informatie verwerken ze in het curriculum.

Doordat inwoneraantallen door de aanwezigheid van een hogeschool beter op peil blijven, lukt het ook beter de infrastructuur en andere voorzieningen op peil te houden. Denk aan het openbaar vervoer, zorgvoorzieningen, of de aantallen winkels.

In dit position paper zetten we uiteen welke dreigingen er zijn door demografische ontwikkelingen, maar ook hoe die kunnen worden tegengegaan, zodat elke regio daarvan profiteert.

Door demografische ontwikkelingen dreigt negatieve spiraal

Nederland heeft al een poos te maken met een dalend geboortecijfer. Ook in het hoger onderwijs is dat merkbaar. De aantallen Nederlandse studenten lopen terug, en de referentieramingen² van het ministerie van OCW tonen voor de toekomst een nog sterkere daling. Daarmee zal spanning op de arbeidsmarkt groeien, in het bijzonder bij de tekortsectoren.

Ook een deel van de opleidingen raakt financieel in het nauw, ook al leiden ze op voor beroepen die hard nodig zijn. Dat is zorgelijk. Het verdwijnen van “niet-rendabele” opleidingen werkt een negatieve spiraal in de hand: mensen trekken weg om elders te studeren en werken, waardoor de bevolking in de regio sneller zou krimpen. Dan komen de regionale voorzieningen ook onder druk, en dreigt het effect zichzelf te versterken. En voor werkgevers wordt het nog moeilijker geschikt, goed opgeleid personeel te vinden.

Hogescholen en de regionale arbeidsmarkt stutten

Door demografische krimp en de daling van het aantal jongeren zijn er oplossingen nodig om te zorgen dat hogescholen kunnen blijven bijdragen aan de (regionale) arbeidsmarkt.

---

1 Zie het [factsheet](#) van hun Hbo Monitor 2022, en het bijbehorende [persbericht](#):

2 Zie [hier](#) de cijfers van OCW.

Oplossingen zijn:

- 1) Maak het voor hogescholen een *wettelijke taak om bijscholing aan te bieden* (LLO, een leven lang ontwikkelen). Dan kunnen en mogen hogescholen relevant onderwijs aanbieden voor werkenden, die binnen redelijke reisafstand terecht kunnen voor dat onderwijs, en die hun nieuwe kennis inzetten op de lokale arbeidsmarkt. Hogescholen dragen dan extra bij aan de concurrentiekracht van de regio.
- 2) Zorg dat hogescholen een *stabiele bekostiging* krijgen, zodat ze kunnen blijven investeren in het onderwijs, en studenten kennis en vaardigheden meekrijgen die nauw aansluiten bij de behoeftes op de arbeidsmarkt. Dit kan in elk geval door het *Wetsvoorstel kwaliteitsbekostiging* aan te nemen (plenair debat waarschijnlijk in de week van 16 april 2024, stemming binnenkort).
- 3) Maak een regeling die eraan bijdraagt dat *kwetsbare/vitale opleidingen* met een belangrijke *regionale functie in stand blijven*, of om die opleidingen te ontwikkelen. Hierdoor blijft in elke regio een breed aanbod van hbo-opleidingen toegankelijk, van niveau 5 tot en met 8 (associate degree, tot en met professional doctorate) toegankelijk. Stel ook *budget* beschikbaar voor hogescholen die door *specifieke regionale ontwikkelingen* een extra financiële impuls nodig hebben om de regionale rol te kunnen blijven vervullen.
- 4) Zorg voor *meer geld voor praktijkgericht onderzoek*. Dan kunnen hogescholen voldoen aan de groeiende vraag naar dat onderzoek van maatschappelijke partners en het mkb. Om dit concreter te maken: één lector werkt samen met gemiddeld 20 partners in de regio. Daarvan zijn 11 maatschappelijke organisaties (zorg, onderwijs, etc.) en behoren er 9 tot het mkb³. Zo blijven die organisaties broodnodige innovaties doorvoeren. Tegelijk: juist *dóór* dat onderzoek blijft ook het hbo-onderwijs up to date en blijven studenten beschikken over de juiste vaardigheden voor de regionale arbeidsmarkt. Dit is weer van grote waarde voor de arbeidsproductiviteit.
- 5) Binnen *verstandige kaders buitenlandse studenten* toelaten. Hierover hebben de hogescholen een bindende afspraken gemaakt voor zelfregie, die aansluiten bij het Wetsvoorstel Internationalisering in Balans. Daar waar dat nodig is voor de regio, of waar er personeelstekorten zijn, helpt het als ook buitenlandse studenten welkom zijn. Van de studenten op hogescholen is zo'n 8% buitenlands, en slechts 7,5% van de opleidingen is volledig in een andere taal. Denk daarbij aan opleidingen voor de zeevaart of het hotelwezen. Hogescholen willen *alle* studenten onderwijs in de Nederlandse taal aanbieden, om te zorgen dat er mensen worden opgeleid voor de Nederlandse arbeidsmarkt.

---

3 Bron: Position paper "Doorwerken aan kennis en impact voor de regio". Zie:

<https://www.vereniginghogescholen.nl/kennisbank/praktijk-en-onderzoek/artikelen/position-paper-doorwerken-aan-kennis-en-impact-voor-de-regio>